

БИБЛИОТЕКА
АДВОКАТСКОЕ КОМОРЕ
ВОЛВОДИНЕ

П 1

1937 1938

ПРАВНИЧКИ ГЛАСНИК

ОРГАН УДРУЖЕЊА ПРАВНИКА У НОВОМ САДУ

Уређује
Редакциони одбор

1937—1938

НОВИ САД

Неколико практичних случајева новог Грађ. парн. поступка

1. Догађа се, понекад, да ни позивни суд не опази да је позив поднесен одоцњено, него се упусти у расправљање и првостепену пресуду потврди, преиначи или, укидајући пресуду, упућује првостепени суд на нов поступак. Настаје питање да ли је Касациони суд властан да поводом ревизије или рекурса, по службеној дужности узме у обзир да је позив поднесен одоцњено и, поништавајући одлуку и поступак позивног суда, позив као одоцњен одбаца.

Гледиште које тврди да то Касациони суд може учинити, истиче, да првостепена пресуда после истека позивног рока постаје сама собом правоснажном, а на правоснажност има суд у см. посл. става §-а 507 Гпп. да пази по службеној дужности. Према пропису, пак, т. 6 §-а 571 Гпп. чини ништавост ако суд расправља о ствари о којој је већ правоснажно пресуђено. Бечки врховни суд, а по њему и један део аустријских процесуалиста, стоје на стајалишту, да расправљање по одоцњеном позиву не чини ништавост коју би Касациони суд морао у обзир узети по службеној дужности и да се тај недостатак не може нападати ни ревизијом као ништавост (Одлука Бечког Врх. суда од 17 авг. 1915 бр. 7539). Одељење Б. београдског Касационог суда у Новом Саду држи се такође тога стајалишта и не сматра расправљање по одоцњеном позиву ништавошћу, јер се ништавним разлогом могу сматрати само они недостаци Поступка, које Закон изрично таквима квалификује. Према томе, нема места у Парн. поступку проширивању ништавних разлога путем аналогije. Ништаван разлог, пак, који садржи т. 6 §-а 571 Гпп., не односи се на правоснажност пресуде у једној и истој парници, него на правоснажно пресуђену ствар у другој парници, и та правоснажност истиче из принципа да суд о једном те истом спору не може двапут судити.

Од аустријских процесуалиста прихватио је стајалиште бечког Врх. суда Најман (Коментар II, 1355), према коме ревизијски суд не може расправљање по одоцњеном позиву сматрати ништавошћу, нити се тај недостатак може као ништавост нападати правним леком. Странка је, међутим, по Најману власна, да тај недостатак напада на основу т. 2 §-а 597 Гпп. као обичну неправилност поступка. Проф. Шперл, како изгледа, није у своме мишљењу о том питању доследан, јер док на стр. 661 свога уџбеника тврди да расправљање по одоцњеном позиву чини ништавост услед правоснажности

првостепене пресуде, коју је суд дужан узети у обзир по службеној дужности, он на стр. 266 тврди да таква погрешка призивнога суда није ништавост. Чим је ма и једној одоцњеној парничној радњи следовала друга, самостална парнична радња, резонује Шперл, онда се правоваљаност одоцњене радње не може више доводити у питање, јер је она постала садржином једне доцније радње и одвела поступак у један нов, даљи стадиум. Сличан случај постоји ако је суд одлучивао по одоцњеном рекурсу, приговорима итд., где такође настаје питање да ли је виши суд властан да поступак и одлуку доњег суда по службеној дужности, или по правном леку, поништава и одоцњени поднесак одбацује.

2. У см. §-а 194 Гпп. нема места засебном правном леку против одређивања рочишта или против ма којег позива на рочиште. Како је, пак, процесуално-правно правило да нема места правном леку ни против закључака рекурснога суда, ако рекурсу не би било места против тих истих закључака првостепенога суда, Касациони суд у Новом Саду одбацује као недопуштен засебан рекурс против закључка другостепенога суда, којим је овај првостепени закључак, којим је тужба без одређивања рочишта а *limine* одбачена, преиначио и суд упутио да поведе поступак. У образложењу одлуке од 21 јан. 1919 аустр. рекурсни суд каже да је у том случају рекурсни суд учинио исто оно расположење које је требао учинити првостепени суд и да зато, јер се ради о закључку којим се одређује рочиште, рекурсу нема места. Ако је, међутим, првостепени суд поступак повео, о приговору ненадлежности, правоснажности итд. расправљао и, уваживши приговор, тужбу одбацио, а рекурсни суд, уважавајући рекурс, приговор одбио и упутио први суд да о ствари расправља, онда је против таквога закључка правни лек допуштен према општим прописима, јер је то преиначујући закључак рекурснога суда, и јер се он не састоји у налогу да се поступак поведе и ради тога истакне рочиште.

3. У §-у 613 Гпп. т. 1 таксативно су побројани случајеви када је против закључка призивног суда, којим је призив одбачен, допуштен рекурс (§ 565 бр. 2, 3, 4). Ако призивни суд, међутим, призив одбије, изричући да недопуштеност редовног правног пута, ненадлежности суда, правоснажно пресуђене ствари итд. не постоји, онда против таквог закључка призивног суда рекурс на Касациони суд није допуштен. Разлог таквом пропису је у томе, што против потврђујућег закључка рекурснога суда даљем правном леку нема места (§ 622). Кад, пак, призивни суд призив не одбацује, него одбија, онда он, у ствари, потврђује закључак првостепенога суда којим је овај изрекао да ништавост не постоји, или усваја неки други процесуални поступак првостепенога суда, који је овај предузео у уверењу да је он законит (Шперл, 683).

4. У см. ст. 2 §-а 621 Гпп., ако рекурсни суд укине побијани закључак и наложи суду првог степена да после допуне поступка о ствари поново одлучи, онда се одлука рекурснога суда може побијати само тада, када је њоме наређено да првостепени суд изврши дати му налог тек пошто одлука рекурснога суда постане правоснажна. Но ако нижем суду није наређено да одлучи после допуне

поступка, онда је рекурс дапуштен и без придржаја правоснажности. То ће, нарочито, бити случај ако се првостепени закључак не укида због погрешака суда у поступку на основу кога је првостепени закључак донесен, него ако се у ствари ради о преиначењу првостепенога закључка (ако је на пр. првостепени суд изрекао своју ненадлежност, недопустивост редовног правног пута, пресуђене ствари итд., а рекурсни суд закључак преиначио). У тим случајевима се првостепеном суду не налаже понован поступак и доношење одлуке у истој, него у различитој ствари. Према стајалишту бечког Врх. суда може рекурсни суд наложити првостепеном суду да издати му налог изврши тек пошто одлука рекурснога суда постане правоснажном у случају, ако се закључак првостепенога суда укида и суду налаже да поново одлучи после саслушања странака. Ако се закључком не налаже првостепеном суду да одлучи после саслушања странака, онда се такав закључак може рекурсом нападати, иако у њему није учињено придржање у см. ст. 2 §-а 621. Но има одлука према којима се укидајући закључак рекурснога суда не може нападати рекурсом без придржања из §-а 621, ако се првостепеном суду налаже да поново одлучи на основу саслушања странака, које је у време када је укидајући закључак донесен већ било спроведено.

5. Према ст. 2 §-а 194 Гпп. нема места засебном правном леку против одређивања рочишта или против ма којег позива на рочиште. — У см. §-а 217, против одлуке којом се дозвољава повраћај у пређашње стање нема места правном леку, осим случаја кад је повраћај у пређ. стање дозвољен ма да је предлог за повраћај прекасно поднесен, или је дозвољен противно пропису §-а 215. — Према §-у 250 ст. 2, само се наредба суда којом се наређује прекид поступка може побијати правним леком, док се не може побијати наредба суда којом се предлог ради прекида поступка (§§ 254 и 255) одбија. — Иако су све то прописи који вреде за поступак првостепенога суда, они, и без нарочитога прописа Закона, вреде и онда, ако такве закључке донесе рекурсни суд. Нема места, дакле, засебном правном леку ни ако рекурсни суд одреди рочиште или изда позив за рочиште; када преиначи закључак првостепенога суда којим је предлог за повраћај у пређашње стање одбијен и даје места повраћају; када преиначи првостепени закључак којим је предлог за прекид поступка уважен, или прекид одређен по службеној дужности, те изрекче да прекиду нема места.

Иако за рекурсни поступак, који је и иначе у Закону врло сумарно разрађен, не постоји пропис који би одговарао §-у 557 Гпп., да се прописи који вреде за првостепени поступак имају примењивати и у призивном, уколико за њега не постоје нарочити прописи, и за рекурсни поступак важи правило, да се закључци првостепенога суда који се не могу побијати правним леком, не могу побијати ни онда, ако их донесе рекурсни суд. Најман (Коментар II, 1400) држи да оправдање за то правило лежи баш у §-у 557, који се мора аналогно примењивати и у рекурсном поступку, за чега у Закону нема, међутим, никакве основе. Према томе то правило добија своје оправдање само у логици и природи ствари, јер не

постоји никакав нити логични нити процесуални разлог за то, да се један и исти закључак, против кога је Закон из процесно-политичких разлога, кад се он доноси у првом степену, рекурс забрањено, може рекурсом побијати онда, ако тај исти закључак донесе рекурсни суд, у другом степену. Правни лек против закључка рекурснога суда утолико је мање допуштен, јер рекурсни суд, преиначујући закључак првостепенога суда, врши коректуру поступка првостепенога суда и доноси оно расположење које је требао донети првостепени суд.

С.

Таксирање платних налога

издатих по прописима VIII главе Зак. чл. I из год. 1911

„Правнички гласник“ (бр. 2, стр. 109) објавио је саопштење Претседника Апелационог суда у Новом Саду бр. Су 1157/1937, поводом претставке Адвокатске коморе да се на платне налоге, који се издају по старом Грађанском парбеном поступку, наплаћују таксе по Т. бр. 173 и 174 Зак. о таксама, а по објашњењу Министарства финансија, одељења пореза, од 29 јан. 1935 г. бр. 87442, које је објашњење у смислу §-а 43 Зак. о судским таксама обавезно за судове.

Преко овога *обавезнога* објашњења Министарства финансија не треба једноставно прећи. Финансијски ефекат наплате таксе по Т. бр. 173 и 174 Зак. о т. (такса А), у поређењу са наплатом такса по Т. бр. 1 и 6 Зак. о суд. т. (такса Б) код подношења предлога за издавање платних налога, у делокругу средњих судова, по прописима VIII главе Зак. чл. I из 1911 године, ако је само један дужник, узимајући код израчунавања Т. бр. 173 и 174, примера ради, само крајњу означену своту, а ни у једном случају не рачунајући таксу на трошковник и друге прилоге, која је у оба случаја једнака, — видљив је из овога приказа:

На платни налог			Такса А	Такса Б
код вредности	до	300 динара		
преко 300	„	500	30.—	10.—
„ 500	„	1000	45.—	11.50
„ 1000	„	1500	80.—	18.—
„ 1500	„	3000	95.—	29.—
„ 3000	„	4000	160.—	29.—
„ 4000	„	5000	190.—	40.—
„ 5000	„	6000	220.—	45.—
„ 6000	„	7000	250.—	50.—
„ 7000	„	8000	280.—	61.—
„ 8000	„	9000	310.—	66.—
„ 9000	„	10000	340.—	71.—
„ 10000	„	11000	370.—	76.—
„ 11000	„	12000	480.—	90.—
			510.—	95.—

Узме ли се да ће странка добити натраг половину од такса плаћених по Т. бр. 173 и 174 З. о т., ако се спор сврши по кратком по-

ступку, без решења о осуди или одбијању, као и да би у случају приговора код решења о осуди или одбијању странка имала да плати отприлике још једанпут онолики износ, колики би платила по Т. бр. 1 и 6 код подношења предлога, — још увек је по Т. бр. 173 и 174 плаћена знатно већа такса него што би била плаћена по Т. бр. 1 и 6 З. о с. т.

Ова „погодност“ дата подручју Апелационог суда у Новом Саду чланом 16 У. з. Гпп., којим су прописи VIII главе (§§ 588 до 605) Законског члана I из год. 1911 о платежним налозима остављени у важности, — има, дакле, веома неповољан финансијски ефекат за странке које се на овом правном подручју појаве пред среским судовима са предлогом за издавање платнога налога по прописима старог Грађанског парничног поступника. Странке са захтевом преко 500 динара, уколико немају услова из § 641 новог Гпп., мимоићи ће овај неповољни финансијски ефекат тиме, што уопште неће подносити предлог по прописима VIII главе Зак. чл. I из год. 1911, него ће тужбом покренути редован грађански спор. Странка са захтевом испод 500 динара, ако нема услова из § 641 новог Гпп., међутим, ако не жели ићи пред општински суд, него жели изаћи непосредно пред срески суд, неће моћи — према данашњој пракси судова на подручју Апелационог суда у Новом Саду — избећи неповољан финансијски ефекат поступка око наплате такса по цитираном обавезном тумачењу Министарства финансија. С обзиром, пак, на спорост, а често и нерад општинских судова баш на подручју Апелационог суда у Новом Саду, странке ће бити принуђене на овај правни пут, дакле и на овај неповољни финансијски ефекат, ако на овом правном подручју желе остварити своје потраживање које би спадало под надлежност општинског суда, а може се по последњем ставу § 758 Зак. чл. I из год. 1911 остваривати и пред среским судом путем платежног налога.

Али и код потраживања која иначе спадају у надлежност среског суда, ако тужилац нема услова из §-а 641 новог Гпп., па не може да тражи издавање платнога налога по тим прописима, — финансијски ефекат ће бити неповољан по странке, јер ће тужилац, избегавајући наплату веће таксе по Т. бр. 173 и 174, покретати тужбом редован грађански спор и тиме не само бити принуђен на плаћање такса по Т. бр. 2 З. о с. т. и целе таксе по Т. бр. 6, него ће још проузроковати и себи и противнику плаћање већих парничних трошкова због рочишта од којих се мора бар једно одржати.

По прописима §-а 44 З. о с. т. т. 1, ст. 2, за све парнице настале даном када Грађански парнични поступак добије обавезну снагу, примењиваће се прописи овога закона и тарифе. По тачци 8 §-а 44 З. о с. т., за све парнице пред општинским и месним судовима, настале даном када Грађански парнични поступак добије обавезну снагу, примењиваће се прописи Т. бр. 61 тарифе овога закона. Није, пак, учињена изнимка ни за које правно подручје, иако су за сва подручја остали стари прописи о општинском судовању, те након тих прописи нису садржани у новом Грађанском парничном поступку. По прописима §-а 45 З. о с. т. (1), за поступке пред судовима наведеним у § 1 овога закона, престале су важити оне одредбе при-

стојбинских закона и Закона о таксама, које су противне одредбама овога закона. Изричито су (ст. 3 т. 2) укинута Т. бр. 173 и 174 таксене тарифе Закона о таксама, а ово укидање је наступило у смислу §-а 47 З. о с. т. са даном ступања на снагу новог Грађанског парничног поступка у смислу §-а 44 З. о с. т. без икакве изнимке. Ово укидање досадашњих прописа тарифних бројева општег Закона о таксама, који се односе на парнични поступак, и губитак њихове важности, *уколико то није друкчије одређено у § 44 овога закона*, наглашено је и у посебној напомени уз члан 1 Правилника о извршењу Закона о судским таксама. А не само у §-у 44, него нигде у Закону о судским таксама *није друкчије одређено* за послове по старим Грађанским парничним поступницима који буду остали и даље на снази.

Задржавање укинутих тарифних бројева општег Закона о таксама код примене старих законских прописа VIII главе Зак. чл. I из год. 1911, који су остали у важности и после ступања на снагу новог Грађанског парничног поступка, те двојак наплаћивање такса услед тога на разним правним подручјима, није оправдано ни фискално, са гледишта врсте и обима послова, јер врста и обим посла, који суд има да изврши применом прописа VIII главе Зак. чл. I из год. 1911, ни по чему није већи од обима и врсте посла по прописима VII дела новог Гпп., нити проузрокују веће трошкове.

Држим, да би услед тога требало исходити ревизију поменутога тумачења Министарства финансија.

*

Пракса је Апелационог суда у Новом Саду, (распис прете: Апелационог суда у Новом Саду бр. Су 495/25/36/3) да су по прописима §-а 40 Гпп. и чл. 7 У. з. Гпп., спорови до вредности 500 динара, *уколико су упућени у искључиву надлежност општинских судова*, одузети кругу рада редовних судова, и да се такви спорови у смислу §-а 101 од. IV Гпп. ни изричним споразумом странака не могу пред њих износити. Услед тога се развила пракса, по којој се спорови који спадају у надлежност општинских судова, на подручју Апелационог суда у Новом Саду не могу ни као малични спорови износити пред редовне судове, и такве маличне тужбе имају се одбити а лимине, без одређивања расправе, или, пак, на одређеном рочишту пред среским судом, па, штавише, и пред окружним судом, ако до њега дође, и без приговора тужене странке, по службеној дужности.

Сомборски Окружни суд, на пример, заузео је становиште: — да по чл. 7 У. з. Гпп.: „Општински судови, где данас постоје, остају засада“, а Министарству Правде је дато овлашћење да изда Уредбу о саставу и надлежности постојећих општинских судова или да их укине. Све дотле, док се таква уредба не изда, општински судови радиће у досадашњем њиховом саставу и са досадашњом надлежношћу. Тачност овог тумачења потврђује још и тачка 4 чл. 16 У. з. Гпп., која изрично одржава у важности „прописе, по којима се остваривање приватноправних захтева упућује у круг рада посебних судова“, — под којима се имају разумети и општински судови. За подручје Апелационог суда у Новом Саду састав општинских судова и њихову стварну надлежност нормирају §§ 755—760 Зак.

чл. I из год. 1911, који, додуше, нису изрично одржани на снази, као што је то случај са §§ 588—605 истог Законског члана, али то није ни било потребно, јер састав општинских судова и њихова надлежност није уређена новим Гпп., према томе ови горе споменути §§-и по чл. 2 У. з. Гпп. нису стављени ван снаге. — § 758 старог Гпп., пак, који утврђује састав и стварну надлежност општинских судова, каже овај §, „не искључује да тужитељ своју тражбину оствари пред средским судом путем платног налога“, што опет значи, да се потраживања, која су упућена у стварну надлежност општинских судова, не могу пред средским судом остваривати путем тужбе, већ само путем платног налога. (Окружни суд у Сомбору, Закључак Бр. Пл. 435/36 од 10 јуна 1936. „Правни преглед“, Сомбор, Бр. 5 из 1936.)

Што се тиче тужениковога права на побијање судске надлежности правним леком, у случају ако се тужени упустио у меритум спора, као и уопште допуштивности правнога лека, са разлога да ствар спада у делокруг општинскога суда, становиште је подељено. Тако је сомборски Окружни суд пресудом бр. Пл. 506/35 од 5 октобра 1935 одбио призив туженог у случају где се тужени упустио у меритум спора, не износећи приговор о ненадлежности суда. А становиште да се одлука уопште не може нападати правним леком са разлога да ствар спада у делокруг општинскога суда, заснива се на прописима треће ал. § 759 старог Гпп. („Правни преглед“, Сомбор, бр. 5/1936.)

Иако овом чланку није сврха да се упушта у критику изнесених становишта и судске праксе, ипак хоћу да и у том питању изразим ово своје стајалиште: Истина да су прописима чл. 16 У. з. Гпп. остављени у важности законски прописи по којима се остваривање приватноправних захтева упућује у круг рада посебних судова, дакле конклюдентно и прописи XVI главе Зак. чл. I из год. 1911 о општинском суђењу, као и да су изричито остављени на снази прописи VIII главе Зак. чл. I из год. 1911 о платним налозима, за подручје Апелационог суда у Новом Саду, али нису задржани од ступања на снагу прописи новог Гпп. за поступак у маличним (багателним) стварима, па према томе није законски искључен ни овај малични (багателни) поступак, него је странкама на подручју Апел. суда у Новом Саду омогућено да врсту поступка саме одаберу и послуже се поступком којим хоће.

Не треба губити из вида, да Зак. чл. I из год. 1911 није садржавао одредбе о маличном (багателном) поступку, па да зато у време важности старог Грађанског парничног поступка на овом правном подручју није било примера за могућност да странке бирају између маличног (багателног) поступка и поступка по платежним налозима. Међутим, ову могућност странке су на овом правном подручју стекле ступањем на снагу новог Грађанског парничног поступка и увођењем маличног (багателног) поступка, паралелно са задржавањем на снази старог поступка по платежним налозима. Само овако схваћено одржавање на снази старог поступка по платежним налозима садржи у себи погодност за ово правно подручје; иначе то не би била погодност, него ускраћивање савременог маличног (багателног) поступка. **Д-р Стојан Јеремић**

Изгледа нам да је гледиште г. д-ра Фрање Горшића по овом питању, разрађено у чланку „Око питања стварне надлежности општинских судова“ (Правосуђе, јули-август 1935) прихватљивије од праксе наших судова. У см. чл. 2 Уводног закона за Грађ. парн. пост. „Кад нови Законик о судском поступку у грађанским парницама добије обавезну снагу, престају важити сви прописи других закона, уредаба и наредаба о предметима који су уређени тим новим Закоником, уколико овим Уводним законом нису остављени на снази“. Из тога прописа г. Горшић оправдано закључује, да су ранији прописи о стварној надлежности општинских и месних судова, као и општинских уреда за посредовање, после ступања на снагу Грађ. парн. поступка, задржали само ону стварну надлежност, која се односи на предмете који новим Грађ. парн. поступком нису уређени. Према томе, пропис ст. 1 чл. 7 Уводног закона да „Општински, односно месни судови, као и општински уреди за посредовање, где данас постоје, остају засада“, могао би имати само то значење, да ће установи општинских судова *de jure* постојати и даље, али да је *de facto*, у предметима који су Грађ. парн. поступком квалификовани као малични, стварна надлежност општинских судова, засада, суспендована. Г. Горшић сасвим умесно истиче, да би општински судови могли *de jure* постојати и онда, ако би њихова стварна надлежност била и сасвим суспендована.

Поред тих разлога, Министарство правде у своме Образложењу уз Уводни закон истиче, да ће се тек применом новог Грађ. парн. поступка показати да ли уопште постоји потреба да се поред једноставнијег, маличног поступка, задрже још и општински (месни судови), што је такође доказ да је делокруг општинских судова, у маличним предметима, суспендован. Даље, у §-у 45 Уводног закона одржава се на снази Закон о проширењу надлежности месних судова у Хрватској, али само „док нови Грађ. парн. поступак не добије обавезну снагу“, те нема никаквог разлога претпостављати да је Закон, оглашујући стварну надлежност општинских судова у Хрватској привременом, хтео да је за остала правна подручја регулише друкчије. Закон је, дакле, прописао, да општински судови врше, после ступања на снагу Грађ. парн. пост. само оне функције, које изричним прописом Закона нису пренесене било на ред. судове, било на власти опште управе. Друго је, дабогме, питање, да ли *de lege lata* не би требало оставити општинским судовима стварни делокруг који су и досад имали.

Збрку у овом предмету, истиче, напоследку, г. Горшић, направио је распис Министарства правде од 22 дец. 1933 бр. 119, 493, јер је у њему речено: да је по чл. 7 Уводног закона Министар правде овлаштен да уредбом пропише потребна наређења о саставу и *надлежности постојећих општинских судова* и о поступку пред њима, ради изједначења те правне материје, будући да на појединим правним подручјима постоје о том неједнаки прописи. По томе гледишту, стварна надлежност општинских судова имала би остати и после ступања на снагу Грађ. парн. поступка, што је, како је напред речено, погрешно.

Према гледишту, дакле, г. Горшића, које нам изгледа умесно, општински судови после ступања на снагу Грађ. парн. поступка нису више власни да суде у предметима који су као малични упућени у стварну надлежност среских судова. Стварна надлежност среских судова у тим предметима је искључива, те странка није власна да такве спорове ни по избору износи пред општински суд.

Уредништво.

Тужба ради брисања на основу неваљаности укњижбе

А) §§-и 68—76 З. о. з. књ. регулишу правна средства за остварење захтева ради регулисања појма неваљаности. Не треба губити из вида да се ради о правноснажним судским одлукама. Правноснажне судске одлуке не могу се побијати из истих разлога као и неправноснажне. Када се одлука првостеп. власти, дакле земљишно-књижног суда, доставља заинтересованим странкама, ове у року од 15 дана имају право рекурса на виши суд, те се овим правним леком могу побијати одлуке са ма ког формалног и материјалног разлога. Даља се заштита може дати само из врло важних разлога. То значи, да свака непрописност још не претставља сама собом неваљаност, јер се неке непрописности могу санирати накнадним одобрењем заинтересованих странака.

Појам неваљаности у погледу земљишнокњижног права врло је тешко исцрпно дефинисати, те се коментатори, место дефиниције, упуштају обично у казуистику. Тако Д-р Адолф Екснер: *Das österr. Hypothekenrecht* (1876) на стр. 92—99, и по његовом узору Имлинг: *Magyar telekkönyvi jog* (1902) стр. 257—258. Ја мислим да је најпрецизнија негативна дефиниција: О неваљаности не може бити говора, ако је одлуку донела и спровела надлежна власт на основу право-ваљаног правног посла и изражене намере овлашћених странака у оквиру предлога и земљишнокњижног стања. Према тој дефиницији не може се тужбом побијати укњижба права својине једино због тога, јер јавни бележник није оверио потпис продавца; јер нити исправа нити предлог не садрже изричиту дозволу за укњижбу (у исправи стоји на пр. само то да се продавац већ сада одрекао својих зак. права). Мађарска пракса признала је ова начела: „Искључиво ради исправке погрешно уписаног правног наслова нема места тужби ради брисања.“ „Сама чињеница, што је упис уследио повредом формалноправних правила, не даје повод за тужбу ради брисања.“ (П. VII 21/1912).

Б) Аустријска пракса напустила је оригинално становиште да је забележба тужбе допуштена само код укњижбе, него је касније дозволила забележбу и у случају парнице ради брисања предбележбе. Ипак је наш Закон у §-у 68 сасвим погрешно заузео становиште да је забележба допуштена само у случају укњижбе. Али из тога не следи да таква тужба није допуштена, како то погрешно тврди коментатор нашег Закона Фердо Чулиновић (страна 229), јер је у аустријској пракси увек било неспорно да таквој тужби има места,¹⁾ те се је пракса баш ради тога и изменила, јер није имало смисла онемогућавати забележбу таквог спора. „Сврха је норми §-а 68 да се дејство пресуде протегне на сваког доцнијег стицатеља односног књижног права, а та се сврха постиже и забележбом тужбе ради брисања предбележбе.“

В) § 68 нашег З. о. з. књ. допушта брисовну тужбу само у случају ако је неко повређен у свом књижном праву. Коментатори поводом тог прописа траже само то да тужилац за време неваљаног

уписа има неко право уписано у зк. улошку. То није доста. Он мора да буде повређен у овом праву. На пр. А, који има заложно право, даје цесију Б-у, те земљокњижна власт, место спровађања цесије, брише заложно право А-а или обратно. Ни у ком случају земљокњижно право А-а није повређено, те нема права да тражи уставу пређашњег стања. Његов правни интерес, односно неко његово облигационо право, може бити повређено, али томе је једино правни лек рекурсе.

Д-р Ђерђ Имре

¹⁾ Није тачно да је у аустриској јудикатури било увек неспорно да је забележба тужбе допуштена и онда ако се њоме тражи брисање *предбележбе* грунтовог права. Напротив, старија пракса аустријских судова, па и бечког Врховног суда, држала се строго текста Закона (§ 61 аустриског Закона о земљ. књигама) и допуштала је забележбу тужбе само онда ако се тражило брисање *укњиже* земљишнокњижних права. Тек у најновије време (коментаристи наводе одлуку бечког Врх. суда од 18 јан. 1927, Об. III 17/27) бечки Врх. суд дозвољава и забележбу спора којим се тражи брисање *предбележбе* земљишнокњижних права (Warhanek-Krautmann-Sattler: Das österr. Grundbuchsrecht, Wien, 1932). Један од најпознатијих коментариста аустриског земљишнокњижног права, Dr. Heinrich Bartsch, у својој књизи: Das österr. Grundbuchsgesetz in seiner praktischen Anwendung, Wien, 1928, још непрестано учи (стр. 468), да је забележба спора дозвољена само ако се тражи брисање *укњижења*, а не и онда ако се тражи брисање *предбележбе* грунтовних права.

У примедби, међутим, на истој, 468 стр., своје књиге, Bartsch наводи и стару и најновију праксу бечког Врх. суда у том питању. Према одлуци бечког Врх. суда од 1 окт. 1884 (стара пракса): §§ 61—63 Зак. о земљ. књ. добивају примену само у случају ако се ради о *укњижењу* и ако је тужба дигнута да се *укњижење* огласи неваљаним. Примена тих прописа и §-а 63 Закона о земљ. књ., нарочито, код *предбележбе* права залога, по слову и смислу Закона, искључена је, јер је поступак код земљ. књ. предбележбе посебно регулисан одредбама 3 одељака II главе Закона. — У см., пак, одлуке бечког Врх. суда од 18 јан. 1927, Об. III 17/27, (нова пракса), допуштена је забележба спора и када се тражи брисање предбележбе гр. права: „Јер је сврха забележбе у см. §-а 61 Зак. о земљ. књ. да се пресуда може извршити против сваког доцнијег ститеља права које се има брисати. То хоће да постигне и забележба тужбе којом се тражи брисање *предбележбе* заложног права. Уредништво.

Како се утужују адвокатска награда и трошкови?

У см. §-а 32 ст. 2 Закона о адвокатима: За тужбе адвоката из одношаја заступања надлежан је суд пред којим је ова ствар расправљена у првом степену, а иначе суд онога места у којем је седиште адвоката. У см. §-а 92 новог Гпл.: Тужба парничног пуномоћеника и пуномоћеника за примање достава, којом траже награду и трошкове, може се подносити и суду парнице из које потичу ове награде и трошкови. — У см., пак, §-а 93 Гпл.: Тужбе наведене у §-у 92 могу се подносити тамо наведеним судовима, иако они не би били стварно надлежни.

У вези предмета: Закључак Касационог суда у Новом Саду од 24 дец. 1937, бр. 371/1936. Касациони суд је напред наведеним зак. прописима дао овако тумачење: У см. §-а 32 Закона о адвокатима:

За тужбе које подноси адвокат ради наплате адвокатске награде и трошкова, који потичу из парнице у којој је адвокат странку заступао, *и месно и стварно* је надлежан *само* суд код којег је парнична ствар расправљена у првом степену. Тај је суд надлежан и онда ако је адвокат доцније своје седиште преместио. Тај пропис Закона о адвокатима измењен је §-ом 92 Глп., који је доцнијега датума, у том смислу, да је за тужбе адвоката за награду и трошкове надлежан *и стварно и месно* и суд код кога је парница из које награда и трошкови потичу у првом степену расправљена. Тај суд је надлежан и онда ако је адвокат заступао странку само у вишој инстанцији. Према пропису, дакле, тога, 92 §-а новог Глп., адвокат може утужити странку за награду и трошкове *или* код суда опште месне надлежности — у ком су случају у погледу стварне надлежности и састава суда меродавни општи прописи — *или* код суда, који је ствар расправљао у првом степену. — Ако адвокат не тражи награду и трошкове који потичу из парничног предмета, онда је у см. ст. 2 §-а 32 Зак. о адв. *и месно и стварно* надлежан суд места у којем је седиште адвоката; дакле, ако у месту адвоката постоји само срески суд, онда је он и месно и стварно надлежан и онда ако утужена свота прелази 12.000 дин.; ако, пак, у седишту адвоката постоји и срески и окружни суд, онда ће адвокат награду и трошкове које прелазе 12.000 дин. морати утужити код Окр. суда. Ако, пак, у месту адвоката нема ни среског ни окружног суда, онда ће адвокат морати награду и трошкове утужити код ср. суда на чијем подручју има седиште, евентуално код окр. суда, ако висина потраживања прелази 12.000 динара.

Према томе, ако првостепени суд, који је *парничну ствар* расправљао, и не би био стварно надлежан за тужбу којом адвокат тражи награду и трошкове, тужба се има и онда поднети томе суду. Дакле среском суду и онда ако награда и трошкови адвоката прелазе своту од 12.000 динара, а окружном суду и онда ако они 12.000 динара не прелазе. У том ће случају спор код окр. суда, у см. §-а 23 Уводног закона за Глп., расправљати судија појединач, по поступку који вреди за окружне судове. Ако је, пак, вредност парн. предмета испод 500 дин., онда по поступку који вреди за багателне предмете. — Према пракси бечког Врх. суда, ако парнични и овршни суд није један и исти суд, може парнични опуномоћеник утужити трошкове који су му настали у овршном поступку код овршног суда као суда парнице из које награда и трошкови потичу. Под „судом парнице“ има се разумети не само парнични поступак у ужем смислу, него и овршни поступак, самосталан, или онај који истиче из парничног поступка (Одлука од 3 нов. 1915, бр. 1728).

II.

Судска грађанска пракса

Како је речено у Уводној речи „Правничког гласника“, у бр. 5—6 за год. 1937, Уредништво ће ићи за тим да у рубрици „Судска грађанска и кривична пракса“ даје преглед читаве грађанске и кривичне праксе, која се води код Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду. Како простор листа не допушта да све важније одлуке доносимо у целини, заједно са образложењем, ми са овим бројем почињемо објављивати, сем одлука које смо већ објавили, извод свих важнијих одлука грађанског одељења Касационог суда објављених у току 1937 године. У фебруарској свесци почећемо са објављивањем свих важнијих одлука кривичног одељења Касационог суда из год. 1937 и ранијих година. Уколико простор листа буде допуштао, ми ћемо одлуке објављивати у целини, заједно са образложењем.

1

У см. Начелне куријалне одлуке бр. 228: Ако се отуђи некретнина која има карактер имања од гране па се купе друге некретнине, онда је вредност имања од гране куповна цена која ступа на место продате некретнине, без обзира да ли постигнута куповна цена превазилази куповну цену купљене некретнине. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 2 новембра 1937, бр. 562/1933).

Образложење Начелној куријалној одлуци бр. 228 (известилац: Јован Малопшевић):

Кр. Курија обе пресуде доњих судова преиначује, те некретнину уписану у гр. улошку бр. 2479 општине Н. као супружанско наследство досуђује туженој, уз обавезу да је, под теретом оврхе на досуђену некретнину, дужна од дана престанка њеног удовичкога права, у року од 15 дана, платити II р. тужитељу 980 круна главнице. *Разлози:* Према чињеничном стању ствари које је установљено у пресудама доњих судова, које је тужена у призиву изрично признала правилним, оставитељ је своје некретнине уписане у 155 гр. улошку општине М. под А I редни број 1 и 2, 6 децембра 1913 продао купопродајним уговором за цену од 980 круна, а купопродајним уговором сачињеним истога дана купио за цену од 700 круна некретнину уписану у гр. улошку општине Н., бр. 2479, коју је некретнину засадио виноградом, а остатак куповнине од 280 круна употребио на делимичну отплату трошкова које је имао око сађења.

Наша судска пракса примењује стално правно правило, да у случају отуђења некретнина од гране и куповине других некретнина, вредност иметка од гране претставља куповна цена која ступа на место отуђене некретнине, без обзира да ли куповна цена која се постигла за отуђене некретнине превазилази куповну цену нове некретнине.

Имајући у виду тај правни пропис, ваљало је, преиначавајући обе пресуде доњих судова, некретнину уписану у гр. ул. општине Н. бр. 2479, коју је оставитељ купио, квалификовати тековином и као таку досудити је туженој као супружанско наследство, са обавезом да из те некретнине, као вредност имања од гране, плати II р. тужитељу, после престанка њеног удовичкога права, 980 круна.

2

Заједничко тециво постоји ако се по одбитку како посебног иметка, а тако и иметка који је постојао пре склапања брака, од иметка који је остао у времену прекида брачне заједнице, односно

престанка брака, покаже вишак. Право на заједничко тециво не може се остваривати на поједине предмете, него само на вишак. При израчунавању вишка, не може се узимати у обзир вредност оних ствари, које су ступиле на место оних које су пре склапања брака већ постојале, али су за време брака већ дотрајале и нестале. Исто се тако не узима у обзир повећање вредности једне већ постојеће ствари. Своје које служе за надопуну посебне имовине, суд је дужан урачунати по службеној дужности. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 16 фебруара 1937, Бр. Г. 275/1934).

3

Правни је пропис да се нужни део не може оптеретити удовичким правом плодуживања, нити другим каквим теретом. Он се, изузетно, може оптеретити, ако у оставини нема таквог иметка из кога би удовица могла добити стан и пристојно издржавање. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 18 нов. 1937, Бр. Г. 734/1933).

4

Правни је пропис ако се удовица на оставинској расправи са удовичким правом плодуживања задовољи и не стави захтев у погледу заједничке тековине, да се има сматрати да се права на заједничку тековину одрекла. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 23 марта 1937, бр. Г. 688/1933).

5

Наследник је властан да и без покретања оставинскога поступка крене парницу и у овој доказује да су у оставини остале покретнине, које у оставински инвентар нису уведене, као што је властан тражити и то да се оставински инвентар надопуну. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 20 марта 1937, бр. Рев. 482/1936).

6

Нема таквог правног правила да би суд за основу при израчунавању нужнога дела морао узети у обзир инвентарску вредност оставине, или процену коју садржи општинско уверење. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 18 фебр. 1937, бр. Г. 932/1937).

7

У см. прописа Аустр. грађ. законика, наследник има право да оставину заступа тек од онога времена, када је пред оставинским судом дао изјаву да наследство прима и када је суд ту изјаву узео на знање. Тај услов није потребан ако наследну парницу покреће тужилац, али је потребан за туженика, јер све дотле док туженик није дао изјаву да наследство прима, утужити се може само оставина, заступана по законском старатељу. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 22 јунија 1937, Бр. Г. 746/1933).

8

§ 5 Зак. чл. XVI из год. 1876 захтева, између осталог, да завешталац изјави да исправа садржи његову последњу вољу. Изјава

наведена у клаузули тестаментa којом сведоци потврђују да је опоручитељица „ово писмено означила као своју последњу вољу и исту потписала у нашем заједничком присуству“, одговара §-у 5 истогa Закона, јер се из ње јасно види да је опоручитељица исправу признала таквом која садржи њену последњу вољу. — Не стоји у противности са прописом §-а 7 Зак. чл. XVI из год. 1876, према коме изјава последње воље мора бити одређена, ако на тестаменту има два датума. Испод самог текста опоруке означено је „Нови Сад, XII—1929. Нови Сад, 10 IV 1931“. Апелациони суд је, дакле, без повреде материјалноправних прописа установио, да је датум испод тестаментa (децембра 1929) и испод клаузуле (XII—1929), писан једновременно са текстом тестаментa, једном руком и једним мастилом, док се потпис тестаторке и речи: „Нови Сад 10 IV 1931“, испод клаузуле, као и потписи сведока, писани другим мастилом и касније, т. ј. у времену када је тестирање већ било обављено, што је доказано исказима сведока. Према томе се ознака „XII—1929“ не може сматрати датумом, јер она не садржи дан када је тестамент сачињен. Датумом се може сматрати само ознака „10 IV 1931“, кога је дана према установљењу суда тестирање извршено т. ј. тестамент, а и клаузула, потписани. Чињеница, пак, да ознака „XII—1929“ није пребрисана, него је поред ње означено право време изјављивања последње воље, не стоји у противности са §-ом 7 Закона о тестаментима. — Изјава „Кућа у Новом Саду у улици Милетићевој број 23 има да припадне унучадима моје пок. сестре Лепосаве, у једнаким деловима, довољно је одређена, иако наследници нису означени поименце, јер изјава не оставља никакве сумње у том погледу коме кућа има да припадне. — Правни је пропис да се ваљаност тестаментa може, по правилу, разматрати по суду само на оном правном основу који је наведен у тужби, а да се у току поступка може проширити само на онај формални разлог неваљаности, који се из самог тестаментa не види, него за који је тужилац сазнао тек доцније, на пр. из исказа преступаних сведока. Но тужитељ је и то проширење тужбе дужан извршити одмах чим је за њега сазнао. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 21 окт. 1937, бр. Г. 706/1933).

9

Правни је пропис, који излази из §-а 68 Зак. чл. XXXV из год. 1874, да опорука која не вреди као јавнобележничка опорука, може вредети као приватна опорука, ако одговара прописима §-а 6 Зак. чл. XVI из год. 1876. У конкретном случају она тим прописима не одговара, јер према опоруци само су тројица од сведока били позвани да буду присутни као сведоци при саставу опоруке, док је четврто лице било тумач, а пето функцирало као састављач опоруке. Према томе су при саставу опоруке суделовала само три сведока, док Закон тражи најмање четири. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 21 окт. 1937, бр. 276/1933).

10

У см. §-а 677 старогa Грађ. парн. пост., странке се у бракоразводној парници не могу у призивном поступку позивати на нов

бракоразводни разлог и тражити да се тужба, односно противтужба, реши на том новом бракоразводном основу. Али се странке и у призивном поступку могу позивати на нове чињенице и доказе, којима хоће да докажу постојање бракоразводнога разлога на којем тужбу, односно противтужбу, оснивају. (Решење од 18 фебр. 1937, бр. Г. 412/1934).

11

Не може се сматрати добровољна обавеза мужа, да ће жену у случају раскида брачне заједнице издржавати, таковом, која стоји у противности било са законом, било са моралом, било, пак, са установом брака. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 20. фебр. 1937, бр. Рев. 27/1936).

12

Правни је пропис да се при установљењу висине издржавања жене има у обзир узимати имовно стање мужевљево, а не имовно стање мужевљевог оца, па ни у случају ако је жену дужан издржавати мужевљев отац. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 11 нов. 1937, бр. Рев. 670/1937).

13

Материјално је правно правило да су деца, уколико је то могуће без опасности по издржавање своје и своје породице, дужна издржавати родитеље; не само онда ако су родитељи сиромашни и неспособни за рад, те се никако нису кадри сами издржавати, него и онда, ако се, без своје кривице, једним делом не могу да издржавају из своје имовине и зараде. У таквим случајевима су деца дужна давати родитељима издржавање у првом реду у природи, а у новцу само онда, ако дете ускрати да родитеље издржава у природи, или ако је издржавање у природи немогуће због несношљивог понашања детета или због других основаних разлога. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 7 окт. 1937, бр. Рев. 394/1936).

14

Правни је пропис да је у случају када за привређивање способан природни отац, који је без иметка, у целини, или бар у претежном делу, улаже свој рад у газдинство свога оца и за тај рад од оца не добива плату у новцу, а обим је тога рада такав да би отац морао уместо сина држати намештеника којег би морао плаћати бар толико колико је потребно за издржавање ванбрачног детета, за издржавање ванбрачног детета одговоран отац природног оца. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 26 авг. 1937, бр. Рев. 264/1936).

15

Правни је пропис да мати ванбрачног детета може тражити накнаду порођајних трошкова од оца ванбрачног детета само у том случају, ако је заведена, или ако постоји кажњиво дело. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 9 фебр. 1937 бр. Г. 80/1933).

16

Правни је пропис да смрт усвојиоца, која је наступила у току поступка за усвојење, не спречава да надлежна власт уговор о усвојењу потврди. У том случају се има сматрати да је уговор одобрен још за живота усвојиоца и са правним дејством од дана када је склопљен. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 24 априла 1937, бр. Г. 474/1933).

17

Правни је пропис да газдарица може, додуше, тражити награду за свој рад и онда, ако се доцније за време трајања уговора о служби између ње и њенога господара развије ванбрачни однос. Али ако је таква особа већ са том намером дошла у кућу свога господара да са њиме ступи у ванбрачни однос, онда се тражбина, будући потиче из ванбрачнога, дакле неморалнога односа, не може судским путем остваривати. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 1 априла 1937, бр. Г. 97/1933).

18

Правни је пропис да је пијанство само онда разлог за установљење распикућства, ако се из установљених чињеница може доказати да је прекомерна употреба алкохола спојена са склоношћу ка лакомисленом и неразумном трошењу, које је кадро проузроковати материјалну пропаст лица чије се стављање под старатељство тражи, или његове породице. Сама, пак, та околност што тужени порез на некретнине није платио, није разлог за стављање под старатељство. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 18 септ. 1937, бр. Г. 72/1933).

19

Према мишљењу преслушаних стручњака *dementia precox* није умоболност, него слабоумност. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 22 априла 1937, бр. Г. 476/1933).

20

У см. §-а 45 Закона о земљишним књигама, на основу одлуке суда која још није постала правоснажна, може се предбележење заложног права тражити само уколико се безуметно досуђује, или безуметно одбија какво стварно право, а не ако се ради о облигационом праву. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 17 априла 1937, бр. Рек. 2/1936).

21

У см. §-а 148 старог Грунтовног реда парница ради брисања може се покренути само у том случају, ако се брисањем изворно неважеће укњижбе тражи успостава пређашњег гр. стања. Не може, према томе, тражити парницом наследник да је тужени дужан трпети да он своје право власништва укњижи на спорне некретнине по праву наследства. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 26 фебр. 1937, бр. Г. 769/1933).

22

Правно је правило да код купа склопљеног уз задржање права власништва, купац до исплате куповне цене не стиче право власништва, услед чега није властан да са предметом купа располаже као са својим. Али је ипак и прибављање ствари од овакога купца-невласника правоваљано, ако је стицатељ ствар прибавио у доброј вери, ако је исплатио куповнину и ако је ствар узео у posed. Ако сви ти услови постоје, стицатељ се ствари не може осудити да ствар изда само зато што је власник ствари право власништва себи задржао. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 20 априла 1937, бр. Г. 346/1933).

23

У см. 117 Начелне куријалне одлуке: право прекупа се може основати не само једновременно са продајом некретнина у купопродајном уговору, него и у посебној исправи. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 27 априла 1937, бр. Рек. 196/1936).

24

У см. §-а 948 Аустр. грађ. зак., дар се може повући ако обдарени почини грубу неблагодарност која би могла бити разлогом да се против обдаренога покрене кривични поступак по службеној дужности или по жељи дародавца. За подручје где се примењује Аустр. грађ. зак. нема такве судске праксе да би се дар могао повући и у случају, ако је груба неблагодарност почињена према крвним сродницима дародавчевим. Пракса је протегла то правно правило само у случајевима који се решавају по угарском приватном праву (К. 7301/1903, 7302/1903). — У недостатку доказа доне сена ослобађајућа пресуда кривичнога суда за грађански суд није обавезна, те је у грађ. парници дародавац властан да доказује да је починитељ дела даропримац. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 14 окт. 1937, бр. Г. 513/1933).

25

Оправдано је стајалиште призивнога суда да је син дужан да се испред покушаја злостављања са стране оца уклони и избегне тучу, а не да се са оцем хвата у коштац и рве, дотле док обојица не падну на земљу, при чему је отац задобио повреде. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 8 јуна 1937, бр. Г. 401/1933).

26

Ако дужник, подвезујући некретнине за хипотекарно založno право, преда веровнику обезницу неиспуњену, у којој нису именоване некретнине које подвезује, онда је веровник властан да се на некретнине укњижи по своме избору. У том се случају може оправдано претпостављати да је дужник избор предмета хипотеке пропустио веровнику, али је дужник властан доказати да је хипотеку на извесне објекте искључио. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда од 22 јуна 1937, бр. Г. 405/1933).

27

Правни је пропис да се улог под шифром има исплаћивати доносиоцу уложне књижице. Но ако новчани завод има знања о томе ко је власник уложне књижице, књижицу, међутим, не приказује власник, него треће лице, и новчани завод од тога лица тражи пуномоћ, завод није пао у задоцњење ако се после тога код завода не јави ради подизања улога нити власник књижице, нити треће лице које би имало уредну пуномоћ. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 15 маја 1937; бр. Рев. 103/1937).

28

Правни је пропис да садужник дељиве ствари одговара само за свој део дуга, сем ако се из саме обвезнице не види, да је дужник узео на себе солидарну обавезу, или да се солидарна обавеза оснива на закону. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 30 марта 1937, бр. Г. 121/1933).

29

Према правилном установљењу призивнога суда, а на основу исказа преслушаних стручњака, тужитељ, који се од дуже времена бави сејањем кудеље, морао је још при преузимању кудељнога семена познати, да ли је семе селектирано бачко кудељно семе, које је црно и крупније, или малоазиско, ситније и зелено. У конкретном случају, дакле, парница, која је покренута после 6 месеци од преузимања семена, покренута је доцкан. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 2 септ. 1937, бр. Г. 239/1933).

30

Природни задатак семена је да из њега исклија биљка, док биљка треба да донесе плод чије сазревање зависи од разних околности. Кад из семена биљка исклија, и то она за коју је купац семе тражио, онда је семе својој сврси удовољило. Продавац у том случају не може одговарати и за то, да ли ће биљка, која је изникла, донети и плод, сем ако је за то узео посебно јемство, или ако је продао другу врсту биљке него ону коју је купац тражио. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 5 окт. 1937, бр. Г. 644/1933).

31

Правни је пропис да је намештеник, када иступа из службе и прима берива која му послодавац нуди, дужан одмах изјавити да придржава право да, осим онога што прима, тражи и остала берива за која држи да му припадају, јер се иначе има сматрати да их се одрекао. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 23 септ. 1937, бр. Г. 576/1933).

32

Правни је пропис да редован суд само у вези са отштетном парницом може испитивати да ли дела, утврђена у правоснажној одлуци дисциплинскога суда, у см. односних службених прописа,

повлаче за собом као последицу отпуштање чиновника из службе по казни. По том питању се, дакле, не може покретати прејудицијелна парница. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 5 јуна 1937, бр. Г. 57/1933).

33

У см. §-а 97 Закона о осигурању раденика, ако осигуранику услед несрећног случаја припада право на накнаду штете према трећем лицу, то право прелази до износа стварно издатих потпора и накнаде, као законска цесија, на Средишњи уред за осигурање раденика. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 16 марта 1937, бр. Г. 619/1932).

34

У см. §-а 97 Зор-а, послодавац, или власник предузећа, није дужан дати накнаду осигураницима по томе Закону, нити његовој родбини. Но ако је послодавац или његов поузданик, за чији је поступак послодавац одговоран, за несрећан случај оглашен кривим пресудом кривичнога суда, онда је послодавац осигуранику или његовим сродницима дужан дати накнаду. У см., пак, §-а 98 истог Закона, право на накнаду може се реализовати и без извршне казнене пресуде, ако се таква пресуда није могла донети из разлога који леже у личности лица, чијом је кривицом или пропустом повреда проузрокована. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 23 окт. 1937, бр. Г. 699/1933).

35

Ако је странка признала исправност рачуна који су јој послати тиме што против њих није приговарала, онда странка може доцније оспоравати исправност рачуна само ако на њену штету постоји забуна или превара. При свем том то признање рачуна нема дејства у погледу камата које прелазе највишу законску меру и такве се камате не могу тражити натраг само онда ако су већ исплаћене. Изузетак чине случајеви који се помињу у §-у 9 Зак. чл. VIII из год. 1877 а то су: 1) камате које потичу из меничних потраживања и 2) из потраживања узајамних трговачких послова убележених трговаца. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 2 окт. 1937, бр. Г. 556/1933).

36

Услов и суштина текућег рачуна је да између странака постоје узајамна потраживања и дуговања, а не да је једна странка увек само дужник, или само веровник. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 20 априла 1937, бр. Г. 475/1933).

37

У см. §-а 5 Зак. чл. VIII из год. 1877, камате нарачунате више од пола године унапред и камате рачунате преко 8%, ма на које време, сматрају се као отплата главнице. Нема у истом Закону такве одредбе да би се његови прописи о каматама односили само на дуговања по зајмовима. У смислу §-а 21 Зак. чл. XXV из год. 1883,

суд не може одредити ни спровести оврху ради осигурања, ни оврху ради намуре, на камату која прелази 8%. Овим је прописом допуњен § 4 VIII Зак. чл. из год. 1877, а тиме промењен његов § 6, услед чега се не може досудити камата ни онда, ако је она капитализирана и као главница унесена у писмени уговор, јер суд не може ни у ком облику досудити камату већу од 8%. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 7 октобра 1937, бр. Г. 664/1933).

38

Није трговачки посао у см. §-а 262 Трг. закона уговор сачињен у погледу некретнина, те се ни на камате, које проистичу из таквог уговора, не могу примењивати прописи Трг. зак. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 28 септембра 1937, бр. Г. 512/1933).

39

Није погрешно Апелациони суд када у конкр. случају није установио да постоји диференцијалан посао, јер је тужени од 3000 мет. центи кукуруза које је купио, 1500 мет. центи стварно примио. Сама, пак, чињеница да тужени није трговац са кукурузом, није још доказ, а ни индиција, из које би се могло закључити да постоји диференцијалан посао. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 28 септ. 1937, бр. Г. 525/1933).

40

Ни по старом ни по новом Стечајном закону није искључено, да старатељ стечајне масе који се постави из реда адвоката, да за покретање парнице у име стечајне масе пуномоћ другом адвокату. — Нови Стечајни закон, пак, изричито дозвољава да суд за стечајног управитеља може поставити не само адвоката и јавног бележника, него и друго стручно лице, које би морало издати пуномоћ адвокату у парницама у којима је заступање по адвокату обавезно. Стечајни управитељ, иако адвокат, морао би опуномоћити другог адвоката када се парница има повести на таквом правном подручју, чије законодавство стечајни управитељ не познаје, или у иностранству. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 13 маја 1937, бр. Г. 212/1933).

41

Према сталној судској пракси, у вези са §§ 47, 48 и 53 Зак. чл. XVII из год. 1881 (Стари стечајни закон), дугови и трошкови стеч. масе, који се односе на некретнине, које су на судској дражби продате, дакле и установљени трошкови и награда старатеља стечајне масе, имају првенствено право намирења испред хипотекарних веровника. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 4 септембра 1937, бр. Рев. 296/1936).

42

Не може се тражити отварање стечаја на основу тражбине, чије досуђивање зависи од исхода парнице која је у току. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 29 априла 1937, бр. Г. 314/1933).

43

У см. §-а 8 Закона о побијању правних дела ван стечаја, на побијање је овлаштен веровник, уколико извршење на имовини дужниковој није довело до његовог намирења, или уколико се има узети да веровник не би био намирен, поред намере дужника на оштећење и знања друге стране за ту намеру. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 18 септ. 1937, бр. Рев. 125/1936).

44

При решавању спорова којима су предмет земљораднички дугови, меродавни су прописи свагдашње Уредбе т. ј. Уредбе која је на снази приликом решавања спора. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 4 новембра 1937, бр. Г. 718/1932).

45

Туженик није властан да, пошто се упустио у расправљање спора, ставља приговор да је о ствари требало расправљати трговачко, а не грађанско веће Окр. суда. Према томе ту околност суд, пошто се туженик упустио у расправљање, не може више узети у обзир ни по службеној дужности, нити она може бити ништавним разлогом из т. 2 §-а 571 новог Грађ. парн. пост. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 14 октобра 1937, бр. Рев. 170/1935).

46

Не могу се сматрати новим доказом, потребним за покретање обнове парнице, нова лечничка уверења лечника који је у основној парници већ дао мишљење и два нова лечника, јер то нису нови докази, него нагомилавање стручњачких мишљења. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 2 септембра 1937, бр. Рек. 357/1936).

47

Закашњено предат одговор на тужбу има се одбацити по службеној дужности. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 13 фебр. 1937, бр. Рев. 474/1935).

48

Тужилац је властан да тужбу и по новом Грађ. парн. пост. повуче у призивном, па и у ревизионом стадију парнице; то повлачење има за последицу да и првостепена и призивна пресуда губе своје дејство. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 11 новембра 1937, бр. Рев. 685/1935).

49

Новим доказом у см. прописа новог Грађ. парн. поступка не може се сматрати у призивном поступку приказана исправа, ако се странка на њу позивала још у поступку код првостепеног суда. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 24 априла 1937, бр. Рев. 820/1935).

50

Правни је пропис да у парницама покренутим ради наплате једнога дела тражбине, пресуда у погледу основе потраживања чини пресуђену ствар за парнице ради наплате осталог дела потраживања. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 9 септ. 1937, бр. Г. 418/1933).

51

Нема места нападању установљенога чињеничнога стања ствари на тој основи, да је оно установљено у противности са списима, ако су докази само делимично у противности са установљеним чињеницама. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 9 септ. 1937, бр. Г. 327/1934).

52

Процесуално-правни је пропис да се као сведок може саслушати свако лице које је способно да опази и саопшти чињенице које треба да посведочи, сем самих парничних странака и њихових законских заступника. Код командитног друштва чланови командитисти не могу се саслушати као сведоци ни онда кад је друштво у ликвидацији. (Решење Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 18 септ. 1937, бр. Г. 458/1933).

53

Тачка 11 старог Грађ. парн. пост. не ограничава обнову парнице на такве доказе које странка није могла употребити у основној парници, него дозвољава употребу сваког, у основној парници неупотребљеног доказа. Једини изузетак чини случај посл. одељка §-а 564 старог Грађ. парн. пост. — Новим доказом има се сматрати и саслушање странке под заклетвом, уколико се саслушање тражи на такву околност, на коју странка у основној парници није била саслушана. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 4 марта 1937, бр. Г. 93/1933).

54

Основа обнове спора засноване на новим доказима јесте та, да странка наведе такав доказ, који ће чињенично стање ствари у основној парници изменити тако, да се на основу тога измењенога стања ствари више не може одржати правно схватање изражено у одлуци суда у основној парници. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 25 фебр. 1937, бр. Рев. 82/1935).

55

И на парнице којима је предмет укидање имовне заједнице, имају се у погледу досуђивања парничних трошкова примењивати прописи §§-а 424 и д. старог Грађ. парн. пост., односно одговарајући прописи новог Грађ. парн. пост. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 12 окт. 1937, бр. Г. 88/1933).

56

У см. §-а 203 старог Овршног закона, оврха на надграђевину може се спровести само у том случају, ако је власник надграђевине

уједно и плодоуживалац некретнине. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 22 маја 1937 бр. Рек. 144/1936).

У см. §-а 8 Зак. чл. LX из год. 1881, молба за извршење може се поднети кад је протекло време испуњења које је установљено у исправи која служи као основ молби за извршење. Ако, пак, правоснажност извршења зависи од каквог услова, онда је у см. §-а 35 Зак. чл. LIV из год. 1912 поверилац дужан доказати да је такав услов наступио. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 11 септ. 1937, бр. Рек. 14/1936).

58

Привременог помоћника у см. §-а 196 Ванп. пост. надлежан је да постави сирочадски сто. § 46 Уводног закона за Ванп. пост. прописује, да ће сир. столови вршити послове старатељске власти у досадашњем делокругу и по досадашњим прописима све дотле, док се уредбом Министра Правде њихова надлежност не пренесе на редовне судове. У смислу, пак, прописа §-а 258 Зак. чл. XX из год. 1877, пре него што је неко лице стављено под старатељство ради умоболности, привременог старатеља поставља сирочадска власт. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 30 октобра 1937, бр. Р. 9/1937).

59

У см. §-а 15 Наредбе бр. 1380/1915 Мин. Претс., лице које врши војну службу, може у ванпарничном поступку пуномоћ, која иначе треба да буде истављена у јавној, или овереној приватној исправи, ваљано иставити у таквој форми, да пуномоћ својеручно напише и потпише, или потпише пред два сведока, или потпис призна својим потписом; ако, пак, не зна писати да стави свој рукознак у присуству два сведока, од којих ће један потписати име истављачево. (Пресуда Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 11 марта 1937, бр. Г. 714/1931).

60

У см. VIII децизије пленарне куријалне седнице, против закључка првостепеног суда, којим је, без саслушања странака, одређен претходно секвестар на основу а) т. §-а 237 Извршног закона (Зак. чл. LX из год. 1881) и уједно одређен рок за саслушање странака, странка, против које је одређен секвестар, не може уложити посебан рекурс. (Закључак Одељења Б. београдског Касационог суда у Новом Саду од 18 нов. 1937, бр. Рек. 259/1937).

Судска кривична и др. пракса

1

За постојање дела из § 345 Кр. з. мора бити утврђена каузална веза између једне или више нехатних радња из § 345 Кр. з. и пада оптужениковог под стечај. Неспособност плаћања има да се заснује на конкретним чињеницама.

Касациони суд уважава ревизију оптуженога изјављену због повреде формалног закона озн. у § 336 бр. 6 С. кр. п., те, поништавајући пресуду Окружног суда, на основу § 346 од. 1 бр. 2 С. кр. п., упућује ствар истом Окружном суду на нови претрес и одлуку.

РАЗЛОЗИ:

Поводом повреде формалног закона озн. у § 336 бр. 6 С. кр. п. жалилац је навео: да је пресуда у својим битним твђењима необразложена. Наиме, пресуда ничим не образлаже: по чему је он — оптуженик — знао да је неспособан за плаћање и да неће моћи удовољити својим обавезама; када је оптуженик уопште дошао до тога знања, па да би му се сва накнадна деловања могла уписати у грех као злочиначка, односно преварна. Пресуда осим тога утврђује, да оптуженик није на време тражио отварање стечаја, а међутим ниједном речју не образлаже: када је оптуженик т. ј. којег датума сазнао или морао сазнати за своје стање и пријавити отварање стечаја. Пресуда, осим тога, утврђујући да је оптуженик трговину занемарио, пада у исту грешку, јер не наводи никакву чињеницу из које би се могло видети да је он зближа трговину занемаривао. Надаље, у пресуди се не констатује какве је књиге оптуженик морао водити и које су књиге за њега биле прописне.

Пресуда је, даље, и у противусловљу са својим разлозима. Док, наиме, у једну руку тврди да је оптуженик починио инкриминисана дела, у другу руку тврди да се је добро владао. Ако је суд сматрао доказаним занемарено држање оптужениково, онда није могао утврдити као чињеницу да се добро владао; јер се, вели, ова констатација о добром владању не може доносити само на његов приватни морални живот, него и она онај део живота у којем је извршивао своје пословање у радњи.

Најзад, жалилац поводом наведене повреде формалног закона наводи и то, да је пресуда у противусловљу са стањем списка. Она оптуженика осуђује да је као стечајни дужник направно три трговачка посла и зато га кажњава, а он, у ствари, у доба прављења тих послова није уопште био под стечајем, те није ни могао бити стечајни дужник.

Оценивши напред изложене наводе, Касациони суд је нашао да наведена повреда формалног закона озн. у § 336 бр. 6 С. кр. п. у даном случају постоји и то са следећих разлога:

Према науци кривичног права и сталној јудикатури овога Касационог суда, за постојање преступа нехатног (простог) банкрутства осн. у § 345 Кр. з. мора бити утврђена *каузална веза* између једне или више нехатних радња означених под 1—5 помен. зак. прописа и пада оптужениковог под стечај. Окружни суд је у нападнутој пресуди установио да је над имовином оптуженога отворен стечај 27 децембра 1930 год., али није установио и напред наведену битну чињеницу, ма да је према напред изложеноме ово био дужан учинити, те се услед овога појављује непотпуност у разлозима нападнуте пресуде у погледу једне важне чињенице.

Исто тако постоји ова непотпуност и у томе: што Окружни суд, установивши као чињеницу да је оптуженик, знајући за своју неспособност плаћања, прави нове дугове, исплатио већ постојећи дуг, а на време није предложио суду да му се отвори стечај, — није у исто време установио и *чињенице* из којих суд изводи да је оптуженик *знао* за своју неспособност плаћања.

Стога је Касациони суд, уваживши ревизију оптуженога у погледу наведене повреде формалног закона као основану, на основу § 346 од. 1 бр. 2 С. кр. п. морао пресуду Окр. суда поништити и донети одлуку изложену у диспозитиву овог решења. (Кре 172/1937).

2

Казна из § 49 од. 1 Кр. з. има се изрећи и онда ако оптуженик у време изрицања пресуде није био у служби. Околност, што Окр. суд није за свако дело посебну казну одмерио, у конкретном случају не твори повреду из § 337 бр. 3 С. кр. п.

Касациони суд уважава ревизију држ. тужиоца, изјављену због повреде материјалног закона из § 337 бр. 3 С. кр. п., те на основу § 350 бр. 5 С. кр. п. поништава пресуду Окружног суда у погледу изреке о споредној казни, и оптуженика на основу § 49 од. 1 Кр. зак. осуђује на губитак државне службе.

Остали део ревизије одбацује.

РАЗЛОЗИ:

Против пресуде Окружног суда изјавио је држ. тужилац ревизију због повреде материјалног закона из § 337 бр. 3 С. кр. п.

Повреду материјалног закона из § 337 бр. 3 С. кр. п. налази жалилац у томе, што је Окружни суд прекорачио своју казнену власт на тај начин, што је пропустио да примени на дела оптуженог § 62 Кр. з., иако је нашао — како се то из саме пресуде даје извести — да су дела оптуженика у реалном стицају; односно што при изрицању казне лишења слободе није за свако дело посебно одмерио заслужену времену казну, а затим изрекао једну повишену казну, како то изрично предвиђа § 286 С. кр. п.

Најзад, Окружни суд је починио горњу повреду материјалног закона — према нахођењу жалиоца — још и тиме, што је пропустио изрећи против оптуженика и казну губитка држ. службе, иако је то морао учинити у смислу императивног прописа из § 49 од. 1 Кр. з., будући да је оптуженику изрекао казну у трајању од 6 месеци строгог затвора и 600 дин. новчане казне.

Ревизија, уколико се тиче одмеравања казне лишења слободе, није основана. Из записника о гл. претресу, који се у смислу § 245 од. 1 С. кр. п. има сматрати доказом за оно што се на гл. претресу догодило, види се, наиме, да је пресуда објављена — а та се пресуда има сматрати меродавном — тако, да је при изрицању казне примењен § 62 Кр. з. Истина да се из првостепене пресуде не види како је Окружни суд установио укупну повишену казну лишења слободе, јер у образложењу није наведено колику је казну суд одмерио за свако поједино дело и коју је од тих казни узео за основицу повишене казне. Међутим, та неправилност у предметном случају не претставља повреду материјалног закона из § 337 бр. 3 С. кр. п. како то држ. тужилац тврди. Не претставља је зато, што минимална казна коју је Окружни суд за свако поједино дело могао изрећи, износи три месеца строгог затвора, према чему је изречена повишена казна од 6 (шест) месеци строгог затвора свакако мања од збира свих појединачних казни који у случају изрицања минималне казне у предметном случају износи 9 месеци строгог затвора, па према томе нема прекорачења казнене власти.

Међутим, оправдана је ревизија жалиочева уколико се тиче непримене § 49 од. 1 Кр. з. Окружни суд је, наиме, у смислу цитираног законског прописа, с обзиром на изречену казну био дужан изрећи и казну губитка држ. службе, јер према правилном тумачењу закона, како га овај Касациони суд стално примењује, има се увек, кадгод су испуњени услови из § 49 од. 1 Кр. з., изрећи казну губитка државне, односно јавне службе, без обзира на то, да ли се оптужени у време изрицања пресуде још у служби налазио, под условом да је оптуженик у време извршења дела такову службу вршио.

Ваљало је стога ревизију држ. тужиоца у оном делу који је изјављен због непримене § 49 од. 1 Кр. з. уважити, пресуду Окружног суда у том делу поништити и оптуженог осудити у смислу § 49 од. 1 Кр. з. на казну губитка држ. службе. (Кре 41/1937).

Вршење блудне радње није у складу са службом кантора рим. католичке цркве, тај поступак има везе са његовим јавним радом, те је зато било места доказивању истинитости, а када суд то није одредио, повредио је пропис из § 312 бр. 4 Кр. з.

Касациони суд установљава да је решењем Ср. суда број Кпс. 132/4—1935 од 22 јуна 1935 и решењем Окр. суда као призивног суда бр. Кпр. 243/1935 од 8 октобра 1935 повређен закон у § 312 бр. 4 Кр. з., те на основу § 357 од. 3 С. кр. п. поништава горњу одлуку, а с тим у вези и пресуду Ср. суда број Кпс. 132/5—1935 и наређује да се понови претрес пред истим Ср. судом и да се окривљеној дозволи доказивање истинитости инкриминисаних твђења, а по том даље по закону поступи.

РАЗЛОЗИ:

У кривичној ствари против Х. Ј. због преступа против части означеног у § 301 од. 2 Кр. з. на претресу одржаном пред Среским судом 22 јуна 1935, суд је решењем одбио предлог одбране да се саслушају сведоци о истинитости инкриминисаних навода, те је окривљену својом пресудом Бр. Кпс. 132/5—1935 огласио кривом што је, крајем прве половине месеца маја 1935 год., пред другим лицима износила и причала за прив. тужиоца Х. К. кантора римокат. цркве, „да га је ухватила где се љуби са Т. М., да је једном речју, видела све“, чиме је починила преступ јавне клевете означен у § 301 од. 2 Кр. з. Горњи предлог одбио је Ср. суд с образложењем да је према § 312 бр. 4 Кр. з. забрањено доказивање чињеница, које се тичу породичног живота и приватног рада, а у предметном случају да је у питању приватни живот прив. тужиоца који нема никакве везе са исправношћу, односно неисправношћу његове службе што је врши као кантор римокатоличке цркве.

Окружни суд као призивни суд својим решењем од 8 октобра 1935 број Кпр. 243/1935 одбацио је призив Х. Ј., усвојивши у првостепеној пресуди изнесено чињенично стање и правне разлоге.

Главни државни тужилац налази да је горњим решењима Ср. и Окружног суда повређен закон у § 312 бр. 4 Кр. з., јер да се чињенице изнесене од стране осуђене Х. Ј. односе на случај прељубе прив. тужиоца са једном трећом особом, а то да нема никакве везе са његовим породичним животом ни приватним радом. Ставио је зато захтев за заштиту закона.

Захтев је основан. Прив. тужилац је кантор римокат. цркве у Б. Т., дакле црквени часник који учествује у разним црквеним обредима и од кога се према томе тражи да проводи живот који је у складу са црквеном функцијом коју врши. Та његова функција има неоспорно обележје јавног рада, а за сваки његов приватни рад који не приличи тој његовој јавној функцији и штети њен углед и достојанство, мора се свакако узети да има везе са њоме. Окривљена Х. Ј. изнела је за прив. тужиоца „да га је ухватила у винограду где се љуби са Т. М., да је једном речи видела све“. Смисао те изјаве је очигледно тај да љубење са поменутиим женским лицем има обележје блудне радње у смислу § 289 Кр. з. Како је ван сваке сумње да вршење блудне радње није у складу са канторском службом прив. тужиоца и да шкоди угледу те његове црквене функције, те да према томе тај његов поступак има везе са његовим јавним радом, Срески суд је повредио закон у § 312 бр. 4 Кр. з. када је одбио да допусти окривљеној да докаже истинитост инкриминисаних твђења, јер у смислу тога законског прописа доказивање истинитости није допуштено само онда, ако изнете чињенице које се тичу приватног рада немају везе са јавним радом дотичног лица. Из истих разлога повредио је тај законски пропис и Окружни суд као призивни суд, када је својим решењем од 8 октобра 1935 године број Кпр. 243/1935 примио чињенично стање и правне разлоге првостепене пресуде и одбио призив окривљене, који је и због те повреде био изјављен.

Касациони суд је зато захтев за заштиту закона — додуше не из разлога изнесених од стране гл. држ. тужиоца — уважио и пресудио као у диспозитиву. (Кпо 6/1937).

4

Кас. суд може своју пресуду исправити (§ 294 С. кр. п.) или тумачити (§ 412 С. кр. п.), али је не може поништити. Призив се решава у седници већа.

Касациони суд молбу одбацује.

РАЗЛОЗИ:

Осуђени Ј. Ц. молио је да Касац. суд поништи своју пресуду од 30/VIII 1937 јер ју је донео у седници већа, уваживши призив држ. тужиоца, па је казну поопштрио, међутим је овакву пресуду — тврди молилац — могао донети само на јавном претресу јер то тако прописује § 344 и 345 С. кр. п.

Касациони суд је молбу као законом искључену одбацио, јер није предвиђено да би Кас. суд могао своју пресуду поништити.

По § 294 С. кр. п. има места исправци, а по § 412 од. 3 С. кр. п. има места тумачењу доносене пресуде онако, како то ови прописи предвиђају. Како молилац није, међутим, засновао своју молбу на горњим прописима, већ је тражио поништај пресуде и да се одреди јавни претрес, па да се донесе нова пресуда, то је ваљало молбу одбацити.

Касациони суд је уједно ставио ову напомену:

§§ 344 и 345 С. кр. п. односе се на решавање ревизије. У погледу решавања призива, пак, меродаван је пропис § 333 од. посл. С. кр. п., према којем апелациони суд решава о призиву у седници без обзира на то да ли казну ублажава или поопштрава. Овај пропис о решавању призива није измењен §-ом 353 С. кр. п., који предвиђа решавање о призиву код Кас. суда, те стога Кас. суд решава о призиву у седници већа било у корист, било на штету оптуженикову. Према изложеному Кас. суд није повредио прописе §§ 344 и 345 С. кр. п. када је у седници већа решавао о призиву и казну оптуженику повисио. (Кре 28/36/1937).

5

Из именика адвоката брише се адвокат који са платом врши службу у својству градског главног одветника.

Касациони суд жалбу одбија.

РАЗЛОЗИ:

Одбор Адвокатске Коморе у Новом Саду је својим решењем од 19/II 1937 бр. 218/1937 брисао В. С. адвоката из именика адвоката с позивом на § 33 сл. а) Зак. о адв. зато, јер са платом врши јавну службу у својству градског гл. одветника града С.

Против овог решења је адвокат В. С. изјавио жалбу, наводећи у главном следеће разлоге:

На основу градских статута града С., који су по § 156 зак. о градским општинама и данас на снази, он — жалилац — има права да заступа град С. код суда и код свих других власти; приватну праксу, пак, не врши. Потом сматра да је § 33 Зак. о адвокатима стављен ван снаге чланом 8 бр. 2 Уводног закона о судском поступку у грађанским парницама, јер је ступио у живот тек 9 јула 1930, дакле касније него Зак. о адвокатима. Напослетку тврди, да је Кас. суд дозволио П. Ј. адв. приправнику да ступи код већа у административну праксу.

По нахођењу Кас. суда жалба је неоснована, јер пропис § 33 Зак. о адвокатима није у противности са оним одредбама градског статута, на који се жалилац позива. Наиме, ко има права и на који начин да заступа правна лица, — као што се градске општине, — у њиховим парницама пред судом и другим властима, прописују посебни закони, уредбе или статуте, тако, да се ти заступници не уводе у именик адвоката.

Међутим је посебно питање, под којим погодбама може адвокат да буде убележен у списак адвоката, па да стече право парничног опуномоћеника. Позивање на чл. 8 бр. 2 Уводног закона за зак. о судском поступку у гр. парницама

у конкретном случају није од важности, јер заступање, које се у том пропису спомиње, не односи се на заступање пред судом на основу Зак. о адвокатима, него на одредбе о заступању ван Зак. о адвокатима.

Нетачна је тврдња жалиоца да је овај суд дозволио П. Ј. адв. приправнику да код жалиоца ступи у административну праксу, већ је тачно, да је овај суд поменутом приправнику дозволио праксу код града С., што се може разабрати из одлуке бр. Вп. 838/1934.

Како Зак. о адв. не познаје дељивост адвокатске праксе на приватну и на ону која је у овом случају у питању, то је са овог, као и са горе изложених разлога, ваљало жалбу као неосновану одбити. (Рек. 52/1937).

6

Не може се сматрати адвокатско-приправничком праксом у административној служби време, које је неко вршио у својству бележника општине.

Касациони суд жалбу одбија.

РАЗЛОЗИ:

Одбор Адвокатске коморе у Н. С. својим решењем од 31 октобра 1937 г. одбио је молбу Ђ. Б., адв. приправника, да га убележи у именик адвоката са разлога, што молилац не испуњава услове из § 5 Зак. о адв. У вежбу му је — наиме —, урачунао 1 г. код суда, 3 г. и 6 месеци код адвоката, али му није признао вежбу коју је вршио као бележник у општини Ф. По духу закона — наводи се у нападнутом решењу — та адм. служба има да буде такве врсте, која одговара факултетској спреми, а за службу општ. бележника није потребна факултетска спрема.

Против овог решења је Ђ. Б. изјавио жалбу углавном зато, што Закон поближе не означава у којој грани администрације има приправник да врши вежбу, нити везује ту праксу за положај склопчан са факултетском спремом, а како је општинска служба адм. служба, то моли да му се ова вежба призна. У смислу § 6 од. 3 Зак. о адв. он се има сматрати убележеним — вели жалилац — јер је молбу ради уписа поднео 21 октобра 1937 г., а решење одбора му је уручено 22 новембра 1937 г., дакле после четири недеље.

Жалба је неоснована. Нетачно је становиште жалиоца да је рок од четири недеље, о коме је реч у 6 од. 3 Зак. о адв., истекао. Према јасном пропису Закона, одбор ће молбу *решити* у року од четири недеље од када је молба стигла одбору, те зато дејство наступа од дана када је пропуштен рок до *доношења* решења, а не од *доставе*. Молба жалиоца за упис у именик адвоката је одбору приспела 21 октобра 1937 г., а одбор је донео решење 31 октобра 1937 г., дакле у року од четири недеље, те се зато жалилац не може сматрати убележеним у именик на овој основици.

Неоснована је жалба Ђ. Б. и у оном делу, по којем се његова вежба у административној служби има урачунати у адв. приправничку вежбу. У § 5 Зак. о адв. предвиђена је вежба код редовног суда, код адвоката, код јавног бележника и у административној служби. Код оних надлештава врши приправник вежбу по свршеном правном факултету и положеним испитима како то прописује § 2 сл. г) Зак. о адв. Из тог зак. прописа несумњиво произлази, да се свака вежба у адм. служби не може сматрати таковог коју је законодавац у § 5 Зак. о адв. предвидео, те се ни вежба жалиоца као бележника општине не може таково сматрати, јер у првом реду за ту службу није потребна теоретска спрема наведена у § 2 сл. г) Зак. о адв., а у другом реду се та вежба не може ни по своме својству, ни по суштини, сматрати таковог, као што је служба код редовног суда, код адвоката, код држ. тужиоштва и код јавног бележника. Из ових је разлога ваљало жалбу одбити као неосновану. (Рек. 314/1937 Кас. суд у Новом Саду).

Б.

На основу § 20 ст. 3 Закона о извршењу и обезбеђењу од 9 јула 1930 г., а у споразуму са Министром Унутрашњих послова прописујем

УРЕДБУ

о извршењу против самоуправних тела и против јавних и опште корисних установа.

Члан 1

Као самоуправна тела у смислу § 20 Закона о извршењу и обезбеђењу сматрају се бановине, општине и посебни делови општина.

Члан 2

Друштво Црвеног крста, ватрогасне организације по Закону о организацији ватрогаста, Соко Краљевине Југославије, Средишњи уред за осигурање радника и његови месни органи, затим Братинске благајне у предузећима која потпадају под Рударски закон и пензионери заводи по Закону о пензионом осигурању службеника, сматрају се у смислу § 20 Ип. за јавне и опште корисне установе. За ове установе није потребно да их управна власт нарочито прогласи за јавне и опште корисне.

Члан 3

Као установе које у смислу § 20 Ип. управне власти могу прогласити јавним и опште корисним долазе нарочито у обзир: установе за заштиту радника и намештеника, установе за заштиту ратних инвалида, задужбинске и приватне болнице, здравствене задруге, породилишта, домови за наводчад, домови за убоге, болесне и изнемогле, дејча обданишта, домови стараца, заводи за слепе и глуво-неме, заводи за дефектну децу, хуманитарне установе, јавне читаонице, задужбине, водне задруге, цркве и друге верске установе, црквене и школске општине, ватрогасна друштва, друштва за физичко васпитање народа и туристичка друштва.

Члан 4

1) Установе чији се рад протеже на подручје више бановина, може прогласити јавним и опште корисним Министар унутрашњих послова, у споразуму са Министрима који врше надзор над тим установама.

2) Установе чији је рад ограничен на подручје једне бановине, односно на подручје Управе града Београда, може прогласити јавним и опште корисним Бан, односно Управник града Београда.

3) Одлука се доноси на молбу установе. Власт је дужна пре доношења одлуке предузети потребне измишљаје о циљу и стварној делатности те установе.

4) Код установа чија се делатност односи на задатке из самосталног делокруга самоуправних тела, има се пре доношења одлуке саслушати и самоуправно тело у чијем се подручју налази седиште установе.

5) Ако установа буде одбијена од свог тражења под ст. 2 и 3, може поднети жалбу Министарству унутрашњих послова у року од 15 дана од дана доставе одлуке. Министарство унутрашњих послова доноси одлуку по жалби у споразуму са заинтересованим министарствима.

6) Одлуке по ст. 1, 2 и 5 власти доносе по слободној оцени.

Члан 5

1) Власт која је надлежна да једну установу прогласи јавном и опште корисном, може, на молбу веровника те установе који је за своју тражбину добио извршни наслов, или по службеној дужности, повући одлуку о проглашењу те установе за јавну и опште корисну, кад се рад те установе тако изменио да се она не може више сматрати јавном и опште корисном. Пре доношења такве одлуке власт је дужна предузети потребне измишљаје, а саслушати и заступника установе.

2) Прописи чл. 4 ст. 4, 5 и 6 сходно ће се примењивати и у поступку по ст. 1.

3) Одлука управне власти обавезна је за судове односно извршне власти, све док је Министарство унутрашњих послова услед жалбе по чл. 4 ст. 5 не поништи, или док је надлежна власт по ст. 1 овог члана не повуче.

Члан 6

Ограничење дозволе извршења прописано у § 20 Ип. важи за све врсте извршења којима би одузимањем имовинских предмета, или ограничењем или спречавањем њихове употребе, били повређени јавни интереси које самоуправно тело или установа има да очува. Под овом претпоставком пропис § 20 Ип. нарочито ће се примењивати тада када тражилац извршења захтева принудну управу предузећа, постројења или права самоуправних тела или установа.

Члан 7

1) Делове имовине који се по § 20 Ип. не могу употребити за намирење веровника, одређује за Друштво Црвеног крста Министарство војске и морнарице.

2) За самоуправна тела, установе чл. 2, осим Друштва Црвеног крста, као и за установе које су управне власти прогласиле јавним и опште корисним, одлуку о томе који се делови њихове имовине по § 20 Ип. не могу употребити за намирење веровника доноси Бан, односно Управник града Београда.

3) Надлежна власт дужна је, пре него што ће донети одлуку, да саслуша самоуправно тело, односно јавну и опште корисну установу као и веровника, па затим да предузме потребне извиђаје о циљу и стварној намери дотичних имовинских предмета.

4) Против одлуке Бана односно Управника града Београда, донете по ст. 2, самоуправно тело односно установа, па и веровник, имају право жалбе на Министарство унутрашњих послова у року од 15 дана од дана доставе одлуке. По жалбама установа Министарство унутрашњих послова доноси одлуку у спору са заинтересованим министарствима.

5) Одлуке по ст. 1, 2 и 4 власти доносе по слободној оцени.

Члан 8

1) Одлука надлежне власти по чл. 7 доноси се било по тражењу суда, односно извршне власти, којима је поднет предлог за извршење против самоуправног тела или установе проглашене за јавну и опште корисну, било на молбу самоуправног тела или јавне и опште корисне установе, било на молбу једног од њихових веровника за чију новчану тражбину постоји извршни наслов.

2) Самоуправно тело или јавна и опште корисна установа могу да затраже доношење одлуке по чл. 7 већ пре подношења предлога за извршење. Ако је веровник заједно са предлогом за извршење поднео и одлуку надлежне власти донету по чл. 7, суд, односно извршна власт, неће по службеној дужности тражити доношење одлуке.

Члан 9

1) Суд, односно извршна власт, има по службеној дужности да тражи доношење одлуке по чл. 7 и тада, када се тек по дозволи извршења покаже да се оно води против самоуправног тела или установе која је проглашена за јавну и опште корисну, а они нису издејствовали одлуку надлежне власти по чл. 7.

2) Суд, односно извршна власт, може по предлогу у целости или делимично одложити извршење, док се не донесе правноснажна одлука о томе, који се делови имовине самоуправног тела, односно јавне и опште корисне установе, не могу употребити за намирење веровника. (§§ 38 ст. 1 т. 5, 41 ст. 1 т. 3 и 43 ст. 2 Ип.).

Члан 10

1) Када се услед одлуке надлежне власти одбије дозвола извршења, или се извесни имовински предмети изузму од извршења, исти или други тражилац извршења могу на имовинске предмете који су изузети од извршења тражити извршење због новчаних тражбина само тада, ако са предлогом за дозволу извршења поднесу и одлуку надлежне власти да ови имовински предмети нису више потребни за јавне интересе које има да очува самоуправно тело или јавна и опште корисна установа.

2) За прибављање ове одлуке важе сходно прописи чл. 7.

Члан 11

Судовима и управним властима ставља се у дужност да послове по овој Уредби најхитније свршавају.

Члан 12

Ова Уредба добија за поједина подручја обавезну снагу на дан кад за та подручја добије обавезну снагу Закон о извршењу и обезбеђењу од 9 јула 1930 године.

Бр. 114320

25 децембра 1937 године

Београд.

Министар правде,
М. СИМОНОВИЋ, с. р.

Аутентична тумачења појединих одредаба Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова

1

На основу ст. 2 чл. 56 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова од 25 септембра 1936 године, а у споразуму са Министром пољопривреде, финансија, трговине и индустрије издајем

1) Аутентично тумачење ст. 1 чл. 2 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, које гласи:

„Земљиште под кметским, колонатским и томе сличним односима по Закону о ликвидацији аграрних односа на подручју раније покрајине Далмације, не рачуна се досадашњем власнику у површину поседа у смислу ст. 1) чл. 2 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова.“

2) Аутентично тумачење ст. 4 чл. 3 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, које гласи:

„Под робним дуговима до 500 динара из ст. 4 чл. 3 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова разумеју се поједини робни дугови једног земљорадника.“

3) Аутентично тумачење ст. 4 чл. 24 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, које гласи:

„У поступку који се води под ст. 1) чл. 24 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, судови ће у смислу ст. 2) чл. 27 Уредбе одређивати само проценат снижења дугова, а не и суму сниженог дуга.“

Бр. 101775

26 октобра 1937 године

Београд.

Министар правде,
МИЛ. СИМОНОВИЋ с. р.

2

На основу става 2 чл. 56 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова од 25 септембра 1936 год., а у споразуму са Министром пољопривреде, финансија, трговине и индустрије, издајем

1) Аутентично тумачење § 24 тач. 5 б финансијског закона за 1937/38, у вези са чл. 3 става 4 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова и ставом 7 аутентичног тумачења бр. 56792 од 19 јуна 1937 године које гласи:

„Поступак за установљење укупне суме дуговања, процену имовине и утврђивање износа дугова и имовине која улази у суму до 500.000 динара може се покретати и на захтев веровника.“

2) Аутентично тумачење чл. 43 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова које гласи:

„По предметима из чл. 43 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, суд доноси одлуку по ванпарничном поступку сходно пропису чл. 54 Уредбе. По ванпарничном поступку, а сходно пропису чл. 54 Уредбе, решавање се такође питања брисања уписа стављених у вези са пословима из чл. 43 Уредбе за обезбеђење куповне цене.“

Бр. 92566

2 децембра 1937 године

Београд.

Министар правде,
М. СИМОНОВИЋ, с. р.

На основу чл. 56 ст. 2 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова издајем следећа аутентична тумачења поменуте Уредбе:

1) Аутентично тумачење ст. 1 чл. 2 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, које гласи:

„Као државни и самоуправни чиновници у смислу ст. 1 чл. 2 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова у вези ст. 1 чл. 2 Правилника за њено извршење сматрају се сви државни и самоуправни службеници осим оних из ст. 2.

Привремена послуга, привремени стражари и слично, код државних и самоуправних надлештава и установа, не сматрају се државним односно самоуправним чиновницима.

Привременост службе из предњег става цени општинска власт односно суд, узимајући у обзир околности сваког појединог случаја.“

2) Аутентично тумачење чл. 24 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, које гласи:

„У укупан дуг у смислу ст. 1 чл. 24 Уредбе рачунају се дугови које земљорадник дугује као главни дужник, као и они које дугује као јемац по обавези за коју је тражена наплата до рока предвиђеног сл. б) тач. 5 §-а 24 Финансијског закона за годину 1937/38.

У укупан дуг не улазе дугови земљорадника као јемца по обвезама за које је тражена наплата после рока из сл. б) §-а 24 Финансијског закона. Ове обавезе јемца сматрају се као посебни дугови.

Ако је главни дужник по обавези по којој се тражи наплата од јемца био земљорадник у смислу Уредбе, јемац има сва права по Уредби која је имао главни дужник земљорадник.

Ако пак главни дужник по обавези по којој се тражи наплата од јемца није био земљорадник у смислу Уредбе, онда за дуг јемца-земљорадника у свему важе прописи Уредбе.

У случајевима из оба претходна става, уколико обавеза прелази 25.000 динара, рок из ст. 1 чл. 26 Уредбе односно сл. б) тач. 5 §-а 24 Финансијског закона за јемца почиње тећи од дана када је од њега затражена наплата.“

Бр. 107838

14 децембра 1937 године

Београд.

Министар правде,

МИЛ. СИМОНОВИЋ с. р.

На основу чл. 56 ст. 2 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова издајем следећа аутентична тумачења поменуте Уредбе:

1) Аутентично тумачење чл. 2 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, које гласи:

„Лица која су се у време задужења потписивали као економи, пензионери, трговци и сл., а која су испуњавали услове за земљорадника по Уредби о ликвидацији земљорадничких дугова и у доба задужења и на дан ступања на снагу Уредбе, сматрају се земљорадницима у смислу Уредбе.“

2) Аутентично тумачење чл. 48 ст. 1 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, које гласи:

„Дужник из главе VI Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова није обавезан платити анuitете по Уредби пре него што се изврши замена дужничких испржава новим облигацијама. По извршеној замени испржава дужник је сходно чл. 41 Правилника за извршење Уредбе дужан платити све заостале доспеле оброке по Уредби.“

Бр. 113460

24 децембра 1937 године

Београд.

Министар правде,

М. СИМОНОВИЋ, с. р.